އެއްވަނަ ބޮޑު ހަނގުރާމަ އާއި ދެވަނަ ބޮޑު ހަނގުރާމައިގައި ދިވެހިރާއްޖެ

-ސަރީމާ އަބްދުލް ޝާކިރު-

(359 ވަނަ އަދަދާ ގުޅޭ)

އައްޑުއަތޮޅުގެ ބަނދަރު އެ ދުވަސްވަރު ހިމެނިފައި ވަނީ އެތެރެވެރިގައިވާ އިއްތިހާދީންގެ ބަނދަރުތަކުގެ ތެރެއިން ވަރަށް މުހިންމު ބަނދަރެއް ކަމުގައެވެ. ބައެއް ދުވަސްވަރެއްގައި ސާޅީސް މަނަވަރު ތިބިހަކަށް އާގުބޯޓު އޮންނަ ފަހަރު ވެސް އާދެއެވެ. އެ ދުވަސްވަރު އެ ބަނދަރަށް އައި މަނަވަރުތަކުގެ ތެރޭގައި "ކްއީން މޭރީ"، "ކްއީން އެލިޒަބެތު"، "ޕްރިންސް އޮފް ވޭލްސް" ފަދަ ބޮޑެތި މަޝްހޫރު މަނަވަރުތައް ވެސް ހިމެނެއެވެ. އޭގެ އިތުރުން ފަރުތަކުގައި އެއްފަހަރާ ވިއްސަކަށް މަތިންދާބޯޓާއި ބޮޑުއަގާ ފާޅުގެ އަދަދު ބޮޑެތި ހަތަރު ފަސް ބޯޓު އޮންނަ ވަގުތު ވެސް އާދެއެވެ.

އެތެރެވެރިގެ ހަނގުރާމަ ފެށުން

ދުނިޔޭގައި ހަނގުރާމަ ހިނގަމުން ގޮސްވަމުން ދިޔަ ނަމަވެސް އެތެރެވެރިއަކަށް އޭގެ އަސަރު ކުރަމުން ދިޔައަށް މާބޮޑެކޭ ނުދެންނެވޭނެއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ހިސާބަކަށް އޭގެ އަސަރު ނުހިސާރާ ގޮތެއްގައި ދިޔައީ ކުރަމުންނެވެ. އެހެން އެކަން އާއްވި 1941 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ 7 ވަނަ ދުވަހު އިނގިރޭސިންނާއި އެމެރިކާއިންނާ ދެކޮޅަށް ޖަޕާނުން ހަނގުރާމަ އިޢުލާނު ކުރުމާ ގުޅިގެން މި ސަރަހައްދުން ހަނގުރާމައިގެ އަސަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރަން ފެށިއެވެ. ޖަޕާނުން ހަނގުރާމައިގެ ތެރެއަށް ވަންއިރު އިނގިރޭސިން ދިޔީ ޔޫރަޕުގެ ހަނގުރާމައާހުރި ނުހަނު ބޮޑު ހާސްކަމުގައި ތެރޭގައެވެ. ވުމާއެކު ޖަޕާނު ދިމާއަށް. ފެނިހަމަ ބޭރާއެކު ކުއްލިއަކަށް އެނބުރިލާން ފުރުޞަތެއް ނުލިބުނެވެ. 1941 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު 7 ވަނަ ދުވަހު ހަވާއީގެ ޕާރލް ހާބަރުގައި އޮންނަ އެމެރިކާގެ ނޭވީގެ ބޭސްއަކަށް ހަމަލާ ދިނުމަށްފަހު އަދި

ޗެކޮސްލޮވާކިއާއަށް ޖަރުމަނުން ކުރިއަރަން ޖެހިލީއެވެ.
އަދި އެ ދުވަހު ބާރުވިންގެއި ގޮސް ހަންގޭރީގެ
އާއި ޝޯންސާއި ހިފައިފި އެވެ. އެއަހަރުގެ
ހިޔާ ސިލްވަރުގެ ދުވެ. ދެން ދިމާކުރީ ބެލްޖިއަމާ
އެވެ. ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވެ ބަންގުރަކާއި
ޖަރުމަނުގެ ދުވަހު ވިހިގެންދިޔައީ އެވެ. އެ
ދުވަހު ބާރުވިންގެއި ގޮސް އިންގިރޭސި ފަރަންސަ
ވަދެގެންނެވީ އެވެ. މިގޮތުން ފަރަންސް ހިފުމުން
ގޮސް ނިމުނީ އަދި ވެސް އަހަރު ދިޔައީއެވެ.

މި ހިސާބަށް ދުއްވުން އިއްތިހާދީންގެ
ބޭލަށް ޖަރުމަން ދިމާއަށް އަނބުރާލައިފި އެވެ.
ރަޝިޔާ ހަމަލާދިނުމާއި އަމުދުން ނުތަ ޖަރުމަނުގެ
ލީޑަރު ހިޓްލަރ އަމިއްޔާއެއްގެ ކުރިމަތިލުމަށް ނުކުޅު
ހިތްވަރުގަދަ ބަޔަކު ކޮށެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ
ވެސް ފުރުނީ އެތެރެވިރުގެ ހަނގުރާމައިގައި
އިއްތިހާދީންގެ ވެރިއެއްގެ މަގާމު ދޫކުރި
މައްސަލަ ބޭފުޅުން ބަލާލާ ވަޑައިގެންނެވި
ތަނެވެ. ބޮޑު ސިފައިން ނޮކު ޖެހިލުން
ކުރަ ބަތަލުކާއެވެ. އާދެ އަހަރުގެ އެންމެ ހިސާ
ޗިޔަރުންގެ މަގާމުބަކަން ކަރުމު ފެށި
ފަރާތުގެ ބަލިބަތަށް އަންނަނި ފަށައިފިއެވެ.

ޙަސަން ފަރީދު ކިލެގެ ނަންގެވުމާއި މުޙައްމަދު
އަމީން ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ ކަމާ ޙަވާލުވެ
ވަޑައިގަތުން

އެތެރެވިރުގެ ހަނގުރާމަ ފަހު

ހަނގުރާމައިގެ ތަޖުރިބާކާރުން ރާއްޖެއަށް އެންމެ
ބޮޑަށް ފޫހަށް ފުރި ވަގުތު ހަނގުރާމައިގެ
ސަބަބުން ދިމާވި ހިރާސް ދަތިތަކާއި ބައްޓު
ކަށްއެޅުމާ ބަލާލާ ވަޑައިގެން ހުންނެވި
އަލްއަމީރު ޙަސަން ފަރީދު ދީދީ ކިލެގެފާނަށް
ކިލެގެ ނަންގަވައިފި އެވެ. އެއީ މުދުނުކާނި
10 އަހަރު ދުވަސް ވަންދެން ސަލްޠަނަތުން
ޚިދުމަތް ކުރެއްވުމަށްފަހު އަޙްމަދު ކަނަރާއްމަ
މަރުޙޫމުއެވެ. އެ ދުވަސްވަރަކީ ހާއްޖެއަށް
ތަކުލީފު ކޮބާ ބޭބޭފުޅުންގެ އެހީތެރިކަން
އެންމެ ބޭނުންވި ދުވަސްވަރު މި ދިމާވި
ގޮތުން ވަރަށް ގިނަ ދަތިތަކާ ވެސް
ކުރިމަތިވާން ޖެހުނެވެ. ޙަސަން ފަރީދުގެ މި
އެދުވަޑައިގަތުމަށް ދައުލަތުން ކިލެގެ ދެއްވި
12 ޖުނުއަރީ 1942 ގައެވެ. ހަމަ އެއާއެކު
އަލްއަމީރު ޙަސަން ފަރީދު ދީދީ ކިލެގެގައި
ހުންނެވި ދުވަސްކޮޅު ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާގެ
ޒިންމާދާރުވުމާއި ގޮތުން ހިންގެވުން
ތަރުޖަމާނާއި ވަޒީރުއްދައުލާ ހަމަޖެއްސެވި
އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދީދީ ކަން
1361 ވަނަ އަހަރުގެ ރަބީޢުލްއައްވަލު މަހުގެ
9 ވަނަ ދުވަހު ބާއްވަން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވާ ސިޓީއަކުން އެންގެވި
އެވެ. އަދި ޝާބާން އަސާސީގެ 16 ވަނަ
މާއްދާގެ ދަށުން ކަން ހިނގުމުގެ އިޚްތިޔާރު

ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާއަށް ދެއްވައި ރަދުންނާއި

ވަޒީރުލްއަޢްޒަމް މަޤާމުގަން ފޮނުއްވައިފި

ސިޓީއެއް ލިޔުއްވުން އެތޮޅުވެ. އަތޮޅުތަކުން

ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާގެ ހުއްދަކުރާފައި ގެނައުން

ދައުލަތު ހިންގުމުގެ އެންމެހައި ކަންތައްތަކާ

މުޅިއްމަތު އަމިން ޚާއްޞަ ވަޒީރުގެ މަޖިލީހުން

ޙައްޤުތަކުގެ މަޤާމާއި އެކަމަށް ތަރުތީބުގެ

ސިޓީއެއް ފޮނުއްވީމެވެ.

الحمد لله و حده

މާލެ، މަޖިލީހުގެ

ޙައްޤުތަކުގެ މަޤާމާއި ގުޅޭ ރިޔާސީ ފަރާތުން

ފުރުން ސަލާމް ދެންނެވުމަށްފަހު، ޚިދުމަތު

ކުރި، ދެކެވޭ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިފަ

ދެންނެވުން، ފޮނުއްވި ބައިތުރިވެ ގެއްލޭ

މަހުން މި ދައުލަތުގެ އެންމެހައި ކަންތައްތައް

ހިންގުމަށް ފާއިތުވެ ހިސާބުގެ 16 ވަނަ

މާއްދާގެ މަތިން ތިލަފުށީގެ ރަދުންނާއި

ވަޒީރުލްއަޢްޒަމް، ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ އަށް

ދެއްވި އިޚްތިޔާރާ ވިއްދައިގެން އެންގެވީ.

ކަންތިރިވާ ގޮތުން ތަރުތީބު ކަމާ އެކަލޭގެ

މަޝްވަރާ ކުރާނާ ވަގުތު ނޫތަރުތިބުއްޔާ ގެންދި،

ދައުލަތުގެ ބޭރު ކަންތައްތައް ކުރުމާދެއް އަދި

ފެށުމު ކަންފަރުވަޒީ ތިބަކަށްޓަ ޙައްޤުތަކުގެ

މަޤާމާއި، ދައުލަތު ހިންގާ މަޖިލީހުގެ ރަތާގެ

މަތިން ކަންތައް ގެންދިއުމަށެވެ. މަޝްވަރާ

ކަނޑައެޅުނު ވަގުތު ނިޔަބަށް ގެންދިއުމާ ގުޅި

ކަތިބު ކަމުގެ މަތިން ކަމުގެ ބޭރުގެ މަޤާމުން

ކަނޑައެޅުނު ތަރުތީބު ސިޔާސަތުގެ ތަކުގެ

ތަކާއި މަޖިލީހުން ގެންދިއުމަށްވެ.

ފަރާމާކަތުތިބާވަ

މުޙައްމަދު އަމީން

މުޙައްމަދު ތަރުތީބުގެ ފަރާއްޔާގެ ވެރި

9 ޝަޢުބާނުލްމުޢައްޒަމް 1361 ހ.

ދެވަނަ ބާބު ހަދާނުލަތުގެ ދަލީލާ ކަނަލުމާނުން ރަގުން ވަޒީރު ރާއްޖޭ ވަޒީރުގެ

ދެވަނަ ބާބު ހަދާނުލަތުގެ ދަލީލާ

ރަށްޓެއަށް ފާރަން ފަރުމާނާ އެ ކަމަށް

ރަށްޓެ ފަރާ ދިރިއި ތަރުތީބު ވަދުންނަފެ.

ހަދާނުލަތުގެ ބިރުފަރި ކަމާއި ނަރަރަކަ

ފަރާކަން ރަށްދިރިހުންނަން އަތްގަވައި ދެއްވައި،

މިހުން ހަފުންރެރި ކަރުވަމާއި ކާބެރަކަނި

އަދާ ގަސްތު އިންތިމަން ސަރުކާރުން ބާރު

އެމުއްވައިވެ. ރައްޔިތުންގެ ހިތްޖެހިގެއި އެ

ކަމުގެ ބިރުބާއި ފުރައްދަވައި ރައްޔިތުގެ

ރަށްރަށްގާއި މިހުންގެ ގެދޮރުތަކަޔި ފަސް

ހުސްކަން އަދާމު ބިރުކަން ފަސް އަރުވަރި

ގަސް އިންތިމަން ބާރު އަރުވަމުން ގެންދިޔު

ވަރަށް ވެސް މަތިވެރި ދަރަޖައަކަށްވެއެވެ. ޤާނޫނުތަކުން ރައްޔިތުންނަށް އިރުޝާދުދެވޭ ދައުލަތުން ގެންދިޔައެވެ.

ދައުލަތުގެ ހިންގުމުގެ ބާރު މަސްއޫލު ވިލާޔަތާ މުޖުތަމަޢު އަމީން ޖަވާބު ވަޒީރުގެން ނިޒާމު މުޅި ރައްޔިތުންގެ ކަންކަމާބެހޭ ބަނޑުހައި ހުރި ކަމުގެ އަސާސީކަން ވާނީ ގަނޑުދާ ފެށުނީ އެވެ. އެހެން ވިސް ޖެހުނީ ވެސް ހަމަ ރައްޔިތުންގެ ފަރުވާތެރި ކަމުން ކަމުގައި ބަލާން ހެން އެބަ އެތެވެ. ސަބަބަކީ ހަނގުރާމައިން ފެށުނު ކަމުގެ އިޤްތިޞާދީ ދައުލަތުން ލިބިވަޑައިގެންނެވި އެކަމަށް މުހިއްމު އިންޖީނު ކުރައްވައި ކާބަހަކީ ލިބޭ ކަމަށް ގަސް އިންދުމަށް ކުރައްވަމުން ގެންދިޔު އިތުރުވާސްޓަކަށް ބިދު ކަމާއަކަށް ދަށްކަށް ފައިވާނީ އެވެ. ހަރަދު ކުޅަދާނަ ދިރިއުޅުން ކުޅަ ހަރަދުކުރަން ހަމަޖެއްސުމަށް ދައުލަތުން ގެންދިޔަ ނަސޭހަތްތަކަށް އަޅާ ނުލާނީ އެވެ. ނަތީޖާއަކީ ގިނަ ރައްޔިތުން ފުރިހަމަ ގިނަ ދުވަސްވަރުގައި ނުވާ ރައްޔިތުން ބަނޑުހައި ހުސްކަމުން ޢައްމުން ފުރިއެވެ. ވުމާއި މުޅިއުމުރު އަމިން ދައުލަތް ހިނގުމާ ހަވާލު ވަޒީރުގެ ހެޔޮވިލާ ކުރިމަތިވެއްޖެއި ރައްޔިތުން ނަސޭހަތްތެރިކަމާއި ހަރަދު ކުޅަދާނަކަމުގައި ކާބަހަކީ އަދާ ގެނެ އިންދުމަށް ބާރު އަޅުއްވަން ހާއްބަވ ދީ ބާރުވަކާ ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތު އެވެ. އޭރު އަޅުއްވީ އިބްރާހީމް ފާތުމަތު ކުޑަ ފާރާ އެތެރެ މާދޫ އަބަދުވެސް ކާންފޯވެ.

ހަނގުރާމައިގެ ސަބަބުން ކާބޯތަކެތި ދިވެހިރާއްޖެ ރައްޔިތުންގެ ކާބޯތަކެތި ގެންނަން ނުކުޅެވި ރައްޔިތުންނާއި ބަޔަކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މާލޭ ހަމަ ފަހަރެއް ބަނޑުހައިގެ އިތުރުން ދުވަސްވަރު ފެށުނީ ފަހަރެއް ހިނގި އެހެން ހިތާމައާއެކު ވެސް ހިތަހައި ދަރުވެއެވެ. އޭރު 18 ފެބްރުއަރީ 1942 (1 ބަރަކަތު 1361ހ.) ގައެވެ. ދިރިގައި ބަޔާން ކުރެވޭ އެވަރު އެ ދުވަހު އިއްވާ ފިޔަވައެވެ.

"ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ ޤައުމެއް ހަނގުރާމަ އިގެ ނުރައްކާ ދިރިހަމަ ފުރިހަމައޭ އެވެ. ރައްޔިތުން ވެސް މި ނުރައްކާ ދިރިހަމަ ނުވާނީ ދަނޑު ކަމަށް ބަޔައިގެން ދިވެހި ހުރި ނުވާން އެވެ. ހަނގުރާމައިގެ ނުރައްކާތެރި ކާބަމަހިފާތީ ނަމަ، މިސްކިތްތަކުން އެކަނި އެއްގަމަށް ދިޔާ އަވަހަކަށް ބަނޑުހާ ފުނޑުމާނެ އެވެ. ބަނޑުހައި އަދި އިތުރުން ދިރި ނުހަނު، ބަޔަކާން ނުވާ އެމީހަކު ކާނާކާ ހުރި ކަމެއް ކުޑައެއްމަތި ދިރި ދިޔައީވެ.

(ނިޔާމު)